

2024/560

15.2.2024

BESLUIT (EU) 2024/560 VAN DE COMMISSIE

van 8 december 2023

waarbij aan het Koninkrijk Spanje een derogatie wordt toegestaan van enkele bepalingen van Verordening (EU) 2019/943 van het Europees Parlement en de Raad en van Richtlijn (EU) 2019/944 van het Europees Parlement en de Raad ten aanzien van de Canarische Eilanden

(Kennisgeving geschied onder nummer C(2023) 8638)

(Slechts de tekst in de Spaanse taal is authentiek)

(Voor de EER relevante tekst)

DE EUROPESE COMMISSIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,

Gezien Verordening (EU) 2019/943 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 betreffende de interne markt voor elektriciteit ⁽¹⁾, en met name artikel 64,

Gezien Richtlijn (EU) 2019/944 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en tot wijziging van Richtlijn 2012/27/EU ⁽²⁾, en met name artikel 66,

Overwegende hetgeen volgt:

1. PROCEDURE EN TOEPASSINGSGEBIED VAN HET BESLUIT

- (1) Op 23 november 2020 heeft het Koninkrijk Spanje ("Spanje") overeenkomstig artikel 64 van Verordening (EU) 2019/943 en artikel 66 van Richtlijn (EU) 2019/944 voor de niet-peninsulaire gebieden de Canarische Eilanden, de Balearen, Ceuta en Melilla een verzoek tot derogatie ("het verzoek") ingediend bij de Commissie.
- (2) Het verzoek strekte oorspronkelijk tot derogaties van de artikelen 8 en 54 van Richtlijn (EU) 2019/944 en van de artikelen 3 en 6, artikel 7, lid 1, artikel 8, leden 1 en 4, de artikelen 9, 10 en 11, de artikelen 14 tot en met 17, de artikelen 19 tot en met 27 en de artikelen 35 tot en met 47 van Verordening (EU) 2019/943. In dat verzoek was de duur van de gevraagde derogatie niet aangegeven.
- (3) Op 18 maart 2021 heeft de Commissie het verzoek op haar website bekendgemaakt en de lidstaten en belanghebbenden verzocht om uiterlijk op 30 april 2021 hun opmerkingen in te dienen.
- (4) Op 17 augustus 2021 en 16 december 2021 heeft de Commissie Spanje om aanvullende informatie over het derogatieverzoek verzocht. Spanje heeft op 4 oktober 2021 en 17 januari 2022 zijn antwoorden meegedeeld. In die laatste reactie heeft Spanje de reikwijdte van zijn derogatieverzoek als volgt gewijzigd:
 - het verzoek om derogatie van artikel 8 van Richtlijn (EU) 2019/944 is ingetrokken voor alle niet-peninsulaire gebieden;
 - het verzoek om derogatie van artikel 54 van Richtlijn (EU) 2019/944 is ingetrokken voor de Balearen en Ceuta;
 - Spanje heeft een nieuw verzoek om derogatie van artikel 40, leden 4 tot en met 7, van Richtlijn (EU) 2019/944 ingediend voor alle niet-peninsulaire gebieden;
 - het verzoek om derogatie van artikel 3, eerste alinea, punten d), f), g), h), i), l), m) en q), van Verordening (EU) 2019/943 is ingetrokken voor alle niet-peninsulaire gebieden;

⁽¹⁾ PB L 158 van 14.6.2019, blz. 54.

⁽²⁾ PB L 158 van 14.6.2019, blz. 125.

- Spanje heeft voor alle niet-peninsulaire gebieden ook het derogatieverzoek ingetrokken ten aanzien van artikel 16, leden 1 en 2, artikel 20, leden 1 en 2, artikel 21, leden 1 tot en met 6, artikel 22, lid 1, behalve de punten f) en h), artikel 22, lid 4, en de artikelen 35 tot en met 47 van Verordening (EU) 2019/943;
 - Spanje heeft voor de gevraagde derogatie voor de Balearen en Ceuta een beperkte duur vastgesteld tot aan de volledige integratie van deze gebieden met het vasteland (niet verwacht vóór 2030).
- (5) Dit besluit heeft uitsluitend betrekking op de Canarische Eilanden. De door Spanje ingediende derogatieverzoeken met betrekking tot de niet-peninsulaire gebieden Ceuta, Melilla en de Balearen moeten worden behandeld in afzonderlijke besluiten van de Commissie inzake derogaties.

2. CANARISCHE EILANDEN

Het elektriciteitssysteem en de elektriciteitsmarkt op de Canarische Eilanden

- (6) De Canarische Eilanden zijn een van de ultraperifere regio's die op grond van artikel 349 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie ("VWEU") worden erkend en vallen derhalve onder die categorie voor de toepassing van artikel 64 van Verordening (EU) 2019/943 en artikel 66 van Richtlijn (EU) 2019/944.
- (7) Volgens Spanje telt het niet-peninsulaire gebied de Canarische Eilanden zes geïsoleerde elektriciteitssystemen: Tenerife, Gran Canaria, La Palma, La Gomera, El Hierro en het systeem Lanzarote-Fuerteventura, dat de eilanden Lanzarote en Fuerteventura via twee 132 kV-kabels met elkaar verbindt.
- (8) Volgens Spanje werd in 2019 meer dan 75 % van de geïnstalleerde elektriciteitscapaciteit van de Canarische Eilanden gedekt door traditionele thermische productie-eenheden (steenkool, gas, diesel). Het aandeel hernieuwbare energie is sinds 2018 gestaag toegenomen, met name op de grotere eilanden (Gran Canaria en Tenerife), waar het een aanzienlijk deel van de geïnstalleerde capaciteit vertegenwoordigt. Spanje merkt echter op dat het gebruik van hernieuwbare energie in niet-peninsulaire gebieden lager is dan op het Spaanse vasteland als gevolg van de kleine omvang van het gebied en de beperkingen in verband met het verkrijgen van de vereiste milieuvergunningen voor nieuwe opwekkingscapaciteit, de grotere behoefte aan regelbare opwekking om de voorzieningszekerheid te waarborgen ⁽³⁾ en de beperkte opslagcapaciteit.
- (9) Spanje merkt op dat de Canarische Eilanden worden gekenmerkt door hun geringe marktomvang, waardoor zij niet kunnen profiteren van de schaalvoordelen van het continentale elektriciteitssysteem, en dat zij met hogere brandstofkosten worden geconfronteerd. Hun historische isolement leidt ook tot een grotere behoefte aan geïnstalleerde reservecapaciteit.
- (10) Spanje merkt voorts op dat bijna alle thermische opwekking op de Canarische Eilanden direct of indirect in handen is van Endesa SA. Dit betekent dat Endesa SA het grootste deel van de elektriciteit in dit niet-peninsulaire gebied blijft produceren, ook al vergemakkelijkt de toenemende uitrol van hernieuwbare energie de toegang tot de markt voor concurrerende ondernemingen.
- (11) Volgens Spanje leiden deze specifieke marktkenmerken ertoe dat de kosten van elektriciteitsproductie op de Canarische Eilanden hoger zijn dan op het vasteland en dat het voor nieuwe ondernemingen niet aantrekkelijk is om de markt te betreden. Als gevolg daarvan is er op de Canarische Eilanden geen daadwerkelijke mededinging tot stand gekomen.
- (12) Gezien de problemen in verband met het gebrek aan mededinging en de hoge kosten en ondanks de maatregelen die zijn genomen om de mededinging te bevorderen en economische prikkels in te voeren om de operationele efficiëntie van de installaties te stimuleren en de opwekkingskosten te verminderen, betoogt Spanje dat het niet mogelijk is geweest om een marktmechanisme in te stellen dat identiek is aan dat op het vasteland.

⁽³⁾ Spanje verklaart dat het dekkingspercentage in verband met de voortschrijdende reserves voor niet-peninsulaire systemen tussen 40 % en 70 % ligt, tegenover 10 % die nodig is in het continentale systeem.

- (13) Spanje verklaart voorts dat elektriciteit die wordt opgewekt in de niet-peninsulaire gebieden, met inbegrip van de Canarische Eilanden, is uitgesloten van het biedsysteem op de markt van het vasteland. Voor de elektriciteitssystemen in de niet-peninsulaire gebieden wordt gebruikgemaakt van een mechanisme van economische prioriteit voor dispatching ⁽⁴⁾:
- de systeembeheerder rangschikt de centrales in volgorde van economisch nut op basis van variabele kosten totdat de vraag is gedekt, rekening houdend met de technische beperkingen en de reserves die nodig zijn om de elektriciteitsvoorziening te waarborgen;
 - de vraagzijde (directe consumenten en leveranciers) stelt de systeembeheerder in kennis van de vraag per uur in de elektriciteitssystemen van elk niet-peninsulaire gebied;
 - na de dagelijkse dispatching koopt de vraagzijde de energie tegen een prijs die gelijk is aan die van het biedsysteem op het vasteland.
- (14) Volgens Spanje wordt bij dit mechanisme rekening gehouden met de hoge kosten van elektriciteitsopwekking en met de specifieke kenmerken van de niet-peninsulaire gebieden, en is het doel ervoor te zorgen dat consumenten en leveranciers in die gebieden niet worden geconfronteerd met de hogere kosten van elektriciteitsproductie in de niet-peninsulaire gebieden in vergelijking met het Spaanse vasteland, op basis van interregionale solidariteitsbeginselen.
- (15) Spanje verklaart voorts dat de elektriciteitsopwekking in de niet-peninsulaire gebieden een systeem van gereguleerde vergoedingen vormt, in plaats van een systeem dat is gebaseerd op marktvergoedingen, en dat dit systeem wordt toegepast in omstandigheden waarin een groothandelsmarkt niet kan functioneren en waarin de kosten om geografische en territoriale redenen hoger zijn dan de kosten van elektriciteitsopwekking op het Spaanse vasteland.
- (16) Spanje merkt op dat het mechanisme ervoor zorgt dat het elektriciteitssysteem en de overheidsbegroting de extra kosten dekken die voortvloeien uit het verschil tussen de hogere opwekkingskosten in de niet-peninsulaire gebieden en de elektriciteitsprijs die gelijk is aan die op het vasteland, zodat alle consumenten hetzelfde betalen voor elektriciteit, ongeacht het systeem waarin zij deze verbruiken.
- (17) Volgens Spanje is de regulering van de activiteiten van transmissie en distributie van elektriciteit in de niet-peninsulaire gebieden vergelijkbaar met die op het Spaanse vasteland.
- (18) Met betrekking tot de detailhandelsmarkt verklaart Spanje dat eindconsumenten in de niet-peninsulaire gebieden het recht hebben om hun leverancier te kiezen onder dezelfde voorwaarden als eindconsumenten op het Spaanse vasteland. Evenzo wordt het begrip “kwetsbare consumenten” voor heel Spanje gedefinieerd en wordt de levering in het algemeen in het hele land op uniforme wijze georganiseerd. Spanje merkt in dit verband op dat er geen verschillen zijn tussen de detailhandelsmarkten op het vasteland en die buiten het vasteland.

Overzicht van het rechtskader voor de niet-peninsulaire gebieden

- (19) Spanje verklaart dat in wet 24/2013 wordt bepaald dat de levering van elektriciteit in de niet-peninsulaire gebieden aan een specifieke regeling is onderworpen. In deze wet wordt ook bepaald dat voor deze activiteit een aanvullende vergoeding kan worden ontvangen voor het verschil tussen de kosten voor de opwekking van elektriciteit in de niet-peninsulaire gebieden en de inkomsten uit de verkoop van elektriciteit in deze gebieden.
- (20) Spanje merkt op dat wet 17/2013 de algemene bepalingen bevat voor de voorzieningsgarantie en de toename van de concurrentie in de elektriciteitssystemen van de niet-peninsulaire gebieden ⁽⁵⁾. Artikel 5 van wet 17/2013 bepaalt met name dat de pomp-opslagfaciliteiten in de niet-peninsulaire gebieden, die als hoofddoel hebben de voorziening te garanderen, de systeemveiligheid te waarborgen en niet-regelbare hernieuwbare energiebronnen te integreren, eigendom moeten zijn van de systeembeheerder.
- (21) Spanje wijst erop dat in Koninklijk Besluit 738/2015 de activiteit van het produceren van elektriciteit en de dispatchingprocedure in de elektriciteitssystemen van de niet-peninsulaire gebieden in detail worden geregeld, evenals de vergoedingsregeling voor deze activiteit. De vergoedingsregeling is gebaseerd op twee vergoedingscomponenten: één voor de gedane investering en andere vaste kosten en één voor de variabele kosten die tijdens de exploitatie worden gemaakt. Het doel van deze vergoeding is om de extra kosten van elektriciteitsopwekking in de niet-peninsulaire gebieden te dekken. In Koninklijk Besluit 738/2015 worden de extra kosten gedefinieerd als het verschil tussen alle opwekkingskosten en de prijs die de systeembeheerder bij de dispatching van elektriciteit betaalt.

⁽⁴⁾ Het kader is vastgesteld in Koninklijk Besluit 738/2015 van 31 juli 2015 (Real Decreto 738/2015, de 31 de julio, por el que se regula la actividad de producción de energía eléctrica y el procedimiento de despacho en los sistemas eléctricos de los territorios no peninsulares) (“Koninklijk Besluit 738/2015”).

⁽⁵⁾ Ley 17/2013, de 29 de octubre, para la garantía del suministro e incremento de la competencia en los sistemas eléctricos insulares y extrapeninsulares.

- (22) Daarnaast voorziet Koninklijk Besluit 738/2015 in een mededingingsprocedure voor de selectie van nieuwe en te renoveren capaciteit.
- (23) De Commissie merkt in dit verband op dat zij voor het vergoedingsmechanisme van Koninklijk Besluit 738/2015 staatssteun heeft goedgekeurd in haar besluit “SA.42270 Spanje Elektriciteitsproductie in Spaanse niet-peninsulaire gebieden” ⁽⁶⁾.

3. GEVRAAGDE DEROGATIES MET BETREKKING TOT DE CANARISCHE EILANDEN

- (24) Het derogatieverzoek voor de Canarische Eilanden is gebaseerd op hun status als ultraperifere regio overeenkomstig artikel 349 VWEU.

3.1. Derogatie krachtens artikel 66 van Richtlijn (EU) 2019/944

- (25) Spanje verzoekt om een derogatie van artikel 40, leden 4 tot en met 7, en van artikel 54 van Richtlijn (EU) 2019/944 ten aanzien van de aankoop van ondersteunende diensten door de transmissiesysteembeheerder en het verbod voor transmissiesysteembeheerders om energieopslagfaciliteiten te bezitten, te ontwikkelen, te beheren of te exploiteren.

3.2. Derogatie krachtens artikel 64 van Verordening (EU) 2019/943

- (26) Spanje verzoekt voor de Canarische Eilanden om een derogatie van de volgende bepalingen van Verordening (EU) 2019/943:
- de marktbeginselen van artikel 3, lid 1, punten a), b), c), e), j), k), n), o) en p);
 - de voorschriften voor de elektriciteitshandel overeenkomstig artikel 6, artikel 7, lid 1, artikel 8, leden 1 en 4, en de artikelen 9, 10, 11 en de artikelen 14 tot en met 17;
 - de in artikel 19 vastgestelde regels inzake congestie-ontvangsten;
 - de artikelen 14 en 15, artikel 16, leden 3 tot en met 13, de artikelen 17 en 19, artikel 20, leden 3 tot en met 8, artikel 21, leden 7 en 8, artikel 22, lid 1, punten f) en h), artikel 22, leden 2, 3 en 5, en artikel 25, leden 2 en 4, voor eventuele nieuwe mechanismen voor ondersteunende capaciteit die in de toekomst mogelijk worden vastgesteld;
 - de artikelen 14 tot en met 17, de artikelen 19 tot en met 27 en de artikelen 35 tot en met 47 voor het bestaande mechanisme in de zin van Koninklijk Besluit 738/2015.

3.3. Duur van de gevraagde derogaties

- (27) Spanje is van mening dat de integratie van de niet-peninsulaire gebieden in de Iberische elektriciteitsmarkt afhangt van het bestaan van interconnectie met het Spaanse vasteland. Spanje merkt op dat de aanleg van interconnectoren met het vasteland vanwege de geografische afstand van de Canarische Eilanden tot het vasteland onmogelijk of te duur zou zijn. Derhalve is Spanje van mening dat de derogaties voor de Canarische Eilanden niet in de tijd mogen worden beperkt.

4. TIJDENS DE RAADPLEGINGSPERIODE ONTVANGEN OPMERKINGEN

- (28) Zoals beschreven in overweging 3, heeft de Commissie in maart en april 2021 een openbare raadpleging gehouden.
- (29) Alle in antwoord op de openbare raadpleging ingediende opmerkingen hadden betrekking op de door Spanje gevraagde derogatie van artikel 54 van Richtlijn (EU) 2019/944 met betrekking tot de eigendom, het beheer en de exploitatie van opslagfaciliteiten door de transmissiesysteembeheerder.

⁽⁶⁾ Besluit van 28 mei 2020, SA.42270 (2016/NN) — *Spanje Elektriciteitsproductie in Spaanse niet-peninsulaire gebieden*, C(2020) 3401 final.

- (30) Respondenten van de openbare raadpleging waren tegen het verlenen van een dergelijke derogatie, aangezien daarmee een project zou worden gelegitimeerd op grond waarvan Red Eléctrica de España S.A.U. ("REE"), de Spaanse transmissiesysteembeheerder, het Chira-Soria-project op de Canarische Eilanden mag ontwikkelen zonder aanbestedingsprocedure ("het Chira-Soria-project") ⁽⁷⁾ zoals vereist door artikel 54 van Richtlijn (EU) 2019/944. De respondenten merkten op dat het feit dat de derogatie ook betrekking heeft op de andere niet-peninsulaire gebieden, niet relevant is omdat vanwege de orografie van de Balearen en de kleine omvang van Ceuta en Melilla pompopslag in die gebieden niet mogelijk zou zijn ⁽⁸⁾.
- (31) De respondenten gaven aan dat de loutere geïsoleerde ligging geen voldoende rechtvaardiging vormt om af te wijken van het aanbestedingsvereiste van artikel 54 van Richtlijn (EU) 2019/944, aangezien particuliere partijen belangstelling zouden hebben getoond voor het Chira-Soria-project. Zij voerden aan dat met deze belangstelling geen rekening is gehouden met het oog op wet 17/2013.
- (32) De respondenten wezen er voorts op dat de Spaanse regelgevende autoriteit, de Comisión Nacional de Mercados y Competencia (CNMC) en de Spaanse Raad van State hun bezorgdheid hebben geuit over Koninklijk Besluit 738/2015 en over de rol van REE, die pomp-opslagfaciliteiten bezit en tegelijkertijd de entiteit is waarvan in eerste instantie de administratieve goedkeuring van pomp-opslagfaciliteiten afhangt.
- (33) De respondenten hebben ook argumenten van economische aard aangevoerd. Zij benadrukten dat dit soort opslag op de Canarische Eilanden wordt beïnvloed door de geringe beschikbaarheid van opgeslagen water en dat er dus zeewater moet worden ontzilt. Dit brengt hoge energiekosten met zich mee en vermindert de efficiëntie van het Chira-Soria-project aanzienlijk. In dit verband verwezen de respondenten naar de windkrachtcentrale Gorona del Viento op het eiland El Hierro met een efficiëntie van 43 %, ver onder de efficiëntieniveaus van 70 % tot 80 % van soortgelijke elektriciteitscentrales op het vasteland.
- (34) De respondenten voerden aan dat de begrotingsraming voor het Chira-Soria-project nog vóór aanvang van de bouw ervan is verdubbeld en verwezen naar studies die erop wijzen dat andere oplossingen (bv. interconnecties, decentrale opslag, elektrochemische opslag, waterstof) economisch efficiënter zouden zijn. Zij verwezen ook naar de financiële last voor consumenten in verband met de hoge kosten van de investering. Zij wezen op de zeer hoge productiekosten van de enige soortgelijke faciliteit op de Canarische Eilanden, Gorona del Viento. Als gevolg van de minder gunstige locatie van het Chira-Soria-project kunnen volgens de respondenten de kosten per MWh oplopen tot een historisch hoog niveau, waardoor er minder geld beschikbaar is voor investeringen in andere vormen van flexibiliteit, met inbegrip van de flexibiliteit die wordt geboden door huishoudens en de transmissiesysteembeheerder.
- (35) De respondenten merkten ook op dat het Chira-Soria-project niet alleen niet economisch gerechtvaardigd is, maar dat het ook niet bijdraagt tot de integratie van hernieuwbare energie. Zij verwezen naar "geraadpleegde deskundigen" volgens wie de opgeslagen energie voornamelijk afkomstig zal zijn van energie uit fossiele brandstoffen die wordt geproduceerd door bestaande oude thermische faciliteiten die "s nachts niet kunnen worden gesloten. Zij merkten op dat nieuwe opslagtechnologieën (batterijen en waterstof) en de opkomst van elektrische voertuigen het Chira-Soria-project overbodig zouden maken en efficiëntere, transparantere en snellere middelen voor de vergroening van het energiesysteem zouden vormen.
- (36) Tot slot merkten de respondenten op dat het Chira-Soria-project aanleiding geeft tot sociale en milieuzorgen. Zij voerden aan dat de bouw gevolgen heeft voor vijf Natura 2000-gebieden en niet aan een milieueffectbeoordeling is onderworpen.

⁽⁷⁾ Het Chira-Soria-project betreft de bouw van een energieopslagfaciliteit (pomp-opslagcentrale) met een geïnstalleerde capaciteit van 200 MW en een energieopslagcapaciteit van 3,5 GWh op het eiland Gran Canaria. Zie voor meer informatie over het project: Central hidroeléctrica de bombeo reversible Salto de Chira | Red Eléctrica (ree.es).

⁽⁸⁾ Pompopslag zou in aanmerking komen als een opslagfaciliteit in de zin van Richtlijn (EU) 2019/944.

5. BEOORDELING VAN HET DEROGATIEVERZOEK BETREFFENDE DE CANARISCHE EILANDEN

5.1. Ultraperifere regio die niet met de elektriciteitsmarkt van de Unie kan worden verbonden

- (37) Overeenkomstig artikel 64 van Verordening (EU) 2019/943 kan een derogatie van de desbetreffende bepalingen van de artikelen 3 en 6, artikel 7, lid 1, artikel 8, leden 1 en 4, de artikelen 9, 10 en 11, de artikelen 14 tot en met 17, de artikelen 19 tot en met 27, de artikelen 35 tot en met 47 en artikel 51 van die verordening worden toegestaan in twee gevallen:
- a) voor kleinschalige geïsoleerde systemen en kleinschalige verbonden systemen, indien de lidstaat of lidstaten kan of kunnen aantonen dat er aanzienlijke problemen zijn voor het functioneren van die systemen. In dat geval is de derogatie onderworpen aan voorwaarden die beogen de mededinging en de integratie in de interne markt voor elektriciteit te verbeteren;
 - b) voor ultraperifere regio's in de zin van artikel 349 VWEU, indien zij om voor de hand liggende fysieke redenen niet met de energiemarkt van de Unie onderling kunnen worden verbonden.
- (38) Overeenkomstig artikel 66, lid 1, eerste alinea, van Richtlijn (EU) 2019/944 kan een ontheffing van de desbetreffende bepalingen van de artikelen 7 en 8 en van de hoofdstukken IV, V en VI worden toegestaan voor kleinschalige geïsoleerde systemen en kleinschalige verbonden systemen, indien de lidstaat of lidstaten kan of kunnen aantonen dat zich wezenlijke beheersproblemen voordoen voor die systemen. In artikel 66, lid 2, tweede alinea, van Richtlijn (EU) 2019/944 is bepaald dat voor ultraperifere regio's in de zin van artikel 349 VWEU die niet met de elektriciteitsmarkten van de Unie onderling kunnen worden verbonden, de ontheffing onderworpen is aan voorwaarden die ervoor moeten zorgen dat de omschakeling op hernieuwbare energie niet wordt gehinderd door de ontheffing.
- (39) Zowel op grond van Verordening (EU) 2019/943 als van Richtlijn (EU) 2019/944 mag de derogatie voor ultraperifere regio's niet in de tijd worden beperkt.
- (40) De Canarische Eilanden vormen een van de ultraperifere regio's die zijn erkend op grond van artikel 349 VWEU en vallen derhalve onder deze categorie voor de toepassing van artikel 64 van Verordening (EU) 2019/943 en artikel 66 van Richtlijn (EU) 2019/944.
- (41) Momenteel zijn er geen plannen om de elektriciteitssystemen van het Spaanse vasteland aan te sluiten op de elektriciteitssystemen van de Canarische Eilanden. Spanje verklaart dat er gezien de afstand geen mogelijkheid is om de Canarische Eilanden tegen redelijke kosten te integreren en dat er aan de integratie van de eilanden ernstige beperkingen zijn verbonden als gevolg van hun topografie, aangezien het gaat om vulkanische eilanden met een zeer ruwe zeebodem.
- (42) De Commissie is derhalve van oordeel dat de Canarische Eilanden voldoen aan het criterium van artikel 64, lid 1, van Verordening (EU) 2019/943 en artikel 66, lid 2, van Richtlijn (EU) 2019/944 dat zij om voor de hand liggende fysieke redenen niet met de energiemarkt van de Unie kunnen worden verbonden.
- (43) Bijgevolg is Spanje op grond van artikel 64, lid 1, van Verordening (EU) 2019/943 en artikel 66, lid 1, van Richtlijn (EU) 2019/944 niet verplicht om aan te tonen dat er aanzienlijke problemen zijn voor het functioneren van de elektriciteitssystemen op de Canarische Eilanden. De derogatie moet voor onbepaalde tijd worden toegestaan.

5.2. Omvang van de derogatie

5.2.1. Artikelen 54 en 66 van Richtlijn (EU) 2019/944

- (44) Artikel 54, lid 1, van Richtlijn (EU) 2019/944 verbiedt transmissiesysteembeheerders om energieopslagfaciliteiten te bezitten, te ontwikkelen, te beheren of te exploiteren.

- (45) Artikel 54, lid 2, van die richtlijn voorziet in de mogelijkheid voor de lidstaten om van deze regel af te wijken wanneer de faciliteiten volledig geïntegreerde netwerkcomponenten zijn en de regulerende instantie haar goedkeuring heeft verleend of wanneer aan alle voorwaarden van de punten a), b) en c) van dat lid is voldaan.
- (46) Zoals vermeld in overweging 38, kunnen de lidstaten op grond van artikel 66, lid 2, tweede alinea, van Richtlijn (EU) 2019/944 verzoeken om een afwijking van de regels van hoofdstuk VI (met inbegrip van artikel 54) voor ultraperifere regio's in de zin van artikel 349 VWEU die niet met de elektriciteitsmarkten van de Unie onderling kunnen worden verbonden, onder voorwaarden die ervoor moeten zorgen dat de afwijking de transitie naar hernieuwbare energie niet belemmert.
- (47) Derhalve kan Spanje niet alleen de derogatiemogelijkheid van artikel 54, lid 2, van Richtlijn (EU) 2019/944 toepassen, maar kan het ook de Commissie verzoeken om een derogatie van artikel 54 van de richtlijn, wat de Canarische Eilanden betreft, onder verwijzing naar artikel 66.

5.2.1.1. Het verzoek

- (48) Zoals beschreven in overweging 20, is in artikel 5 van wet 17/2013 bepaald dat de pomp-opslagfaciliteiten in de niet-peninsulaire gebieden, die als hoofddoel hebben het garanderen van de voorziening, het waarborgen van de systeemveiligheid en het integreren van niet-regelbare hernieuwbare energiebronnen, eigendom moeten zijn van de systeembeheerder.
- (49) In het verzoek wijst Spanje op de uitdagingen die verbonden zijn aan de uitrol van hernieuwbare energie op de Canarische Eilanden. Spanje verklaart dat alle elektrische centrales voor energietransformatie uit duurzame bronnen op één eiland elektriciteit produceren onder dezelfde meteorologische omstandigheden, anders dan het geval is op het Spaanse vasteland. Aangezien er meer hernieuwbare energie wordt ingezet in de elektriciteitssystemen van de Canarische Eilanden, wordt het moeilijker om te voldoen aan de normen voor voorzieningszekerheid. Dit zou het gebruik van hernieuwbare energiebronnen op de lange termijn kunnen beperken.
- (50) Volgens Spanje vormt de eigendom van pomp-opslagfaciliteiten door de transmissiesysteembeheerder in de specifieke gevallen van wet 17/2013 voor particuliere investeerders geen beletsel om dergelijke faciliteiten in eigendom te hebben, een situatie die ook zou bijdragen tot het waarborgen van de voorzieningszekerheid. Alle pomp-opslagfaciliteiten moeten, ongeacht de eigendom ervan, deelnemen aan de dispatching van elektriciteit, hoewel pomp-opslagfaciliteiten van de transmissiesysteembeheerder moeten worden geïntegreerd als ondersteunende dienst om voor elk systeem de voorziening en de zekerheid te waarborgen.
- (51) Spanje verzoekt derhalve om derogatie van artikel 54 van Richtlijn (EU) 2019/944 voor de Canarische Eilanden overeenkomstig artikel 66 van de richtlijn.
- (52) Meer bepaald zou het door Spanje ingediende derogatieverzoek van toepassing zijn op het lopende Chira-Soria-project en op eventuele toekomstige pomp-opslagfaciliteiten van de systeembeheerder, indien dit gerechtvaardigd is als het beste alternatief overeenkomstig de geldende wetgeving.

5.2.1.2. Beoordeling

- (53) Zoals vermeld in overweging 45, merkt de Commissie op dat artikel 54, lid 2, van Richtlijn (EU) 2019/944 reeds voorziet in de mogelijkheid voor de lidstaten om af te wijken van de regel in lid 1 van dat artikel, namelijk dat transmissiesysteembeheerders geen energieopslagfaciliteiten mogen bezitten, ontwikkelen, beheren of exploiteren.
- (54) Gezien de in artikel 54, lid 2, van Richtlijn (EU) 2019/944 geboden mogelijkheid is de Commissie van mening dat een derogatie van artikel 54, lid 1, op grond van artikel 66 van de richtlijn voor alle soorten energieopslagtechnologieën niet gerechtvaardigd is.
- (55) Rekening houdend met hun status als ultraperifere regio en met de orografie van de Canarische Eilanden, met beperkte opties voor verbinding tussen de verschillende eilanden, is de Commissie echter van mening dat een derogatie van artikel 54, lid 1, van Richtlijn (EU) 2019/944 op grond van artikel 66 van de richtlijn die beperkt is tot pomp-opslagfaciliteiten, gerechtvaardigd is.

- (56) Pomp-opslagfaciliteiten maken een versterking van de voorzieningszekerheid en een verbetering van de integratie van hernieuwbare energie mogelijk door een bron van hernieuwbare flexibiliteit te bieden aan het elektriciteitssysteem, wat bijdraagt tot het compenseren van het overaanbod en het voorkomen van beperkingen. Pompopslag wordt beschouwd als de belangrijkste technologie voor een optimale integratie van intermitterende hernieuwbare bronnen (bv. wind- en zonne-energie) ⁽⁹⁾. De productiviteit van waterkracht weerspiegelt echter het klimaat, de topografie en de watervoorraden van elke regio, en de faciliteiten zijn locatiespecifiek.
- (57) De Commissie is van mening dat eigendom van pomp-opslagfaciliteiten door de transmissiesysteembeheerder gerechtvaardigd kan zijn in zeer specifieke gevallen, zoals op de Canarische Eilanden, wanneer deze faciliteiten noodzakelijk zijn om de voorzieningszekerheid en de integratie van hernieuwbare energiebronnen te waarborgen en wanneer de elektriciteitssystemen van de Canarische Eilanden beperkte mogelijkheden voor koolstofarme flexibiliteit bieden.
- (58) Bovendien blijkt dat commerciële investeringen in pomp-opslagfaciliteiten, gezien de huidige omstandigheden op de elektriciteitsmarkt van de Canarische Eilanden (zie punt 2), niet onmiddellijk kunnen worden gefaciliteerd, ondanks de dringende behoefte aan faciliteiten die koolstofarme flexibiliteit bieden. De reden hiervoor is dat de tijdlijnen voor de voorontwikkeling, de bouw en de exploitatie bij waterkrachtprojecten langer zijn dan bij andere technologieën en dat de investeringsrisico's hoger zijn, hetgeen specifieke beleidsinstrumenten en -stimulansen kan vereisen, alsook een beleidsperspectief en -visie op de langere termijn. De urgentie van dergelijke projecten is, vanwege het geplande gebruik van hernieuwbare energie in de nabije toekomst ⁽¹⁰⁾ en de uitdagingen voor het systeembeheer waarmee de Canarische Eilanden lijken te worden geconfronteerd ⁽¹¹⁾, van dermate groot belang dat de Commissie van mening is dat Spanje in het geval van deze ultraperifere regio niet mag worden verplicht om te voldoen aan de voorwaarden van artikel 54, lid 2, van Richtlijn (EU) 2019/944.
- (59) Een derogatie van artikel 54, lid 1, van Richtlijn (EU) 2019/944 op grond van artikel 66 van de richtlijn die beperkt is tot pomp-opslagfaciliteiten, mag geen belemmering vormen voor de marktgebaseerde ontwikkeling op de Canarische Eilanden van opslagprojecten die gebaseerd zijn op dit soort of een ander soort technologieën. Gezien de toezeggingen van Spanje met betrekking tot het koolstofvrij maken van niet-peninsulaire gebieden zoals de Canarische Eilanden zullen er, naarmate de opwekking uit hernieuwbare bronnen toeneemt, naast pomp-opslagfaciliteiten waarschijnlijk ook energieopslagfaciliteiten op basis van andere technologieën nodig zijn om de voorzieningszekerheid te waarborgen.
- (60) De Commissie benadrukt voorts dat de in wet 17/2013 opgenomen verplichting voor transmissiesysteembeheerders om energieopslagfaciliteiten in niet-peninsulaire gebieden te bezitten en te exploiteren, lijkt te zijn gebaseerd op criteria die verschillen van die van artikel 54 van Richtlijn (EU) 2019/944. In dit besluit wordt enkel beoordeeld of is voldaan aan de voorwaarden voor een derogatie krachtens artikel 66, lid 2, van Richtlijn (EU) 2019/944 en wordt niet vooruitgelopen op de beoordeling door de Commissie van de verenigbaarheid van wet 17/2013 met de voorwaarden van Richtlijn (EU) 2019/944.

5.2.2. Artikel 40, leden 4 tot en met 7, van Richtlijn (EU) 2019/944

- (61) Volgens Spanje wordt de totstandbrenging van niet-verstoorde elektriciteitsmarkten in de niet-peninsulaire gebieden verhinderd door het gebrek aan daadwerkelijke mededinging in het opwekkingssegment. Dit belet de transmissiesysteembeheerder met name om op de Canarische Eilanden een balanceringsmarkt tot stand te brengen en te exploiteren, met inbegrip van de inkoop van marktgebaseerde niet-frequentiegerelateerde ondersteunende diensten.
- (62) Gezien het ontbreken van een balanceringsmarkt en van een marktgebaseerde inkoop van niet-frequentiereguleerde ondersteunende diensten op de Canarische Eilanden, is de Commissie van oordeel dat derogaties van de verplichtingen van artikel 40, leden 4 tot en met 7, van Richtlijn (EU) 2019/944 overeenkomstig artikel 66 van de richtlijn gerechtvaardigd zijn.

⁽⁹⁾ Hydropower and pumped hydropower storage in the European Union: Status report on technology development, trends, value chains and markets, JRC 2022: https://setis.ec.europa.eu/document/download/82e6a3ad-74f1-4f6d-b2be-006df2de2007_en.

⁽¹⁰⁾ Zie bijvoorbeeld de maatregelen die zijn beschreven in het door Spanje ingediende ontwerp van actualisering van het geïntegreerde nationale energie- en klimaatplan (2023-2030) met betrekking tot de Canarische Eilanden, dat tot doel heeft om uiterlijk in 2040 een koolstofvrije economie te realiseren (blz. 144): https://commission.europa.eu/publications/spain-draft-updated-necp-2021-2030_en. Zie ook Ley 6/2022, de 27 de diciembre, de cambio climático y transición energética de Canarias.

⁽¹¹⁾ Antonio Morales exige al Ministerio acciones urgentes para acabar con la inseguridad y el riesgo de apagón general en Gran Canaria — Cabildo de Gran Canaria — Portales Web Cabildo GC.

5.2.3. Hoofdstuk II van Verordening (EU) 2019/943: algemene voorschriften voor de elektriciteitsmarkt — artikelen 3 en 6, artikel 7, lid 1, artikel 8, leden 1 en 4, artikelen 9, 10 en 11

5.2.3.1. Het verzoek

- (63) Volgens Spanje verhindert het gebrek aan daadwerkelijke mededinging tussen producenten de totstandbrenging van niet-gereguleerde elektriciteitsmarkten. De dispatchingbeslissingen in de niet-peninsulaire gebieden, met inbegrip van de Canarische Eilanden, zijn gebaseerd op technische en economische criteria waarvoor het niet altijd mogelijk is om marktvoorschriften toe te passen. Bovendien verklaart Spanje dat de prijsvorming in de niet-peninsulaire gebieden niet is gebaseerd op het aanbod en de vraag in die gebieden, maar op vraag en aanbod op het Spaanse vasteland, waardoor wordt voorkomen dat consumenten in de niet-peninsulaire gebieden de extra kosten van elektriciteitsproductie in die gebieden betalen.
- (64) Op basis van die feiten in de vorige overweging verzoekt Spanje om een derogatie van de volgende bepalingen van artikel 3, eerste alinea, van Verordening (EU) 2019/943:
- de punten a), b), o) en p), aangezien volgens Spanje de prijzen op de betrokken markten niet vrijelijk tot stand kunnen komen op basis van vraag en aanbod en er in deze gebieden geen termijnmarkten zijn;
 - punt c), aangezien Spanje van mening is dat de marktvoorschriften die de ontwikkeling van flexibele opwekking en vraag vergemakkelijken, in de gebieden mogelijk niet van toepassing zijn;
 - de punten e) en k), aangezien de producenten volgens Spanje niet verantwoordelijk zijn voor de verkoop van de elektriciteit die zij produceren (het is integendeel de taak van de systeembeheerder om te beslissen welke centrales moeten worden ingeschakeld) en geen geaggregeerde offertes kunnen indienen;
 - punt j), aangezien Spanje van mening is dat de opslagstrategie in deze gebieden kan vereisen dat energieopslag prioriteit heeft en niet op gelijke voet staat met andere opwekkingsfaciliteiten;
 - punt n), waarover Spanje opmerkt dat toegang en vertrek van elektriciteitsproducenten in beginsel kunnen zijn gebaseerd op de beoordeling door de ondernemingen van de economische en financiële levensvatbaarheid van hun activiteiten, maar dat het in de praktijk voor productiebedrijven niet mogelijk is om aan het systeem deel te nemen zonder een gereguleerd betalingsstelsel waarmee de opwekkingskosten kunnen worden gedekt.
- (65) Met betrekking tot artikel 6, artikel 7, lid 1, artikel 8, leden 1 en 4, en de artikelen 9, 10 en 11 benadrukt Spanje dat het elektriciteitssysteem in de niet-peninsulaire gebieden weliswaar wordt beheerst door een dispatchingsysteem dat functioneert op een wijze die vergelijkbaar is met de elektriciteitsmarkten van de Unie, bijvoorbeeld met dagelijkse en “intraday”-dispatching, maar dat het een gereguleerd systeem vormt. De aankoopprijs is gebaseerd op de prijs op het vasteland en niet op de erkende kosten die producenten maken bij de uitvoering van hun activiteiten voor elektriciteitsopwekking, met inbegrip van de balanceringsdiensten. Op grond hiervan verzoekt Spanje om een derogatie van artikel 6, artikel 7, lid 1, artikel 8, leden 1 en 4, en de artikelen 9, 10 en 11 van Verordening (EU) 2019/943, aangezien er geen balanceringsmarkt is in de niet-peninsulaire gebieden, met inbegrip van de Canarische Eilanden, en integratie met de day-ahead- en intradaymarkten van de Unie door hun geïsoleerde ligging niet mogelijk is.
- (66) Met betrekking tot artikel 7, lid 1, en artikel 8, leden 1 en 4, van Verordening (EU) 2019/943 merkt Spanje op dat dispatching, vanwege het geïsoleerde karakter van de niet-peninsulaire gebieden, plaatsvindt onafhankelijk van de markten van het vasteland en de Unie — afgezien van het feit dat de referentieprijs voor de aankoop van energie is gebaseerd op de prijs op het vasteland — waarbij de dispatching is gebaseerd op uurschema's.
- (67) Evenzo worden, overeenkomstig het bovenstaande, de integratie van termijnmarkten, de technische biedlimieten en de waarde van de verloren belasting als bedoeld in de artikelen 9, 10 en 11 van Verordening (EU) 2019/943 door Spanje beschouwd als zijnde niet van toepassing op de dispatching in de niet-peninsulaire gebieden.

5.2.3.2. Beoordeling

- (68) Met betrekking tot het verzoek om derogatie van artikel 3, eerste alinea, van Verordening (EU) 2019/943 is de Commissie van oordeel dat:
- aangezien de elektriciteitsprijzen op de Canarische Eilanden niet tot stand komen volgens een marktgebaseerde benadering, maar via een speciaal gereguleerd mechanisme waarbij de systeembeheerder de dispatching uitvoert voor elk van de geïsoleerde elektriciteitssystemen, een derogatie van artikel 3, eerste alinea, punten a), b), e) en k), van Verordening (EU) 2019/943 gerechtvaardigd is;

- aangezien er op de Canarische Eilanden geen termijnmarkt is en de dispatching door de systeembeheerder wekelijks, dagelijks en intradayprognoses omvat, alsook afwijkingen in realtime, een derogatie van artikel 3, eerste alinea, punten o) en p), van Verordening (EU) 2019/943 eveneens gerechtvaardigd is;
 - weliswaar wordt erkend dat het huidige gereguleerde systeem en specifieke kenmerken van de Canarische Eilanden de ontwikkeling van meer flexibele opwekking, koolstofarme opwekking en meer flexibele vraag kunnen bemoeilijken, maar dat toepassing van de marktvoorschriften nog steeds nodig is om de ontwikkeling ervan zo veel mogelijk te stimuleren. De Commissie is derhalve van mening dat een derogatie van artikel 3, eerste alinea, punt c), van Verordening (EU) 2019/943 niet gerechtvaardigd is;
 - artikel 3, eerste alinea, punt j), van Verordening (EU) 2019/943 niet belet dat prioriteit wordt gegeven aan energieopslagprojecten op de Canarische Eilanden, indien die projecten bijvoorbeeld worden beschouwd als de beste optie om de voorzieningszekerheid op de Canarische Eilanden te waarborgen. De Commissie is derhalve van oordeel dat een derogatie van artikel 3, eerste alinea, punt j), van Verordening (EU) 2019/943 niet gerechtvaardigd is;
 - met betrekking tot artikel 3, eerste alinea, punt n), van Verordening (EU) 2019/943 het toetreden tot of het verlaten van de markt voor elektriciteitsopwekking door een onderneming moet afhangen van de beoordeling door die onderneming van de economische en financiële levensvatbaarheid, rekening houdend met de mogelijkheid om de in de overwegingen 15 en 16 genoemde gereguleerde vergoeding te ontvangen. Een derogatie van artikel 3, eerste alinea, punt n), van Verordening (EU) 2019/943 is derhalve niet gerechtvaardigd voor de Canarische Eilanden.
- (69) Met betrekking tot de gevraagde derogatie van artikel 6, artikel 7, lid 1, artikel 8, leden 1 en 4, en de artikelen 9, 10 en 11 van Verordening (EU) 2019/943 hebben die bepalingen betrekking op vereisten betreffende de termijn-, day-ahead-, intraday- en balanceringsmarkten. Uit de door Spanje verstrekte informatie blijkt dat deze markten niet op doeltreffende wijze tot stand kunnen worden gebracht op de Canarische Eilanden (overweging 12), gezien de specifieke kenmerken van de elektriciteitssystemen in dit gebied. De Commissie is derhalve van mening dat een derogatie van deze bepalingen gerechtvaardigd is.

5.2.4. Hoofdstuk III van Verordening (EU) 2019/943: toegang tot het net en congestiebeheer — artikelen 14 tot en met 17 en artikel 19

5.2.4.1. Het verzoek

- (70) Spanje verklaart dat de voorschriften van de artikelen 14, 15, 16 en 19 niet kunnen worden toegepast in de niet-peninsulaire gebieden, omdat de transmissiesysteembeheerder de dispatching uitvoert voor elk van de geïsoleerde elektriciteitssystemen en die systemen geen afzonderlijke onderling verbonden biedzones vormen. Bij deze dispatching wordt rekening gehouden met de energie die wordt getransporteerd via verbindingen tussen eilanden van de Canarische Eilanden (d.w.z. tussen Lanzarote en Fuerteventura). In geval van congestie in deze verbindingen reorganiseert de transmissiesysteembeheerder de dispatching van de beschikbare opwekkingscapaciteit, waarbij ter waarborging van de voorziening voornamelijk rekening wordt gehouden met technische criteria. Spanje verklaart tevens dat, aangezien de niet-peninsulaire gebieden geen afzonderlijke biedzones vormen, er geen bijbehorende markt voor zoneoverschrijdende capaciteit is en er dus geen congestie-inkomsten worden gegenereerd.

5.2.4.2. Beoordeling

- (71) De derogaties van artikel 7, lid 1, en artikel 8, lid 1, van Verordening (EU) 2019/943 hebben tot gevolg dat de elektriciteitssystemen op de Canarische Eilanden niet worden opgenomen in de geïntegreerde day-ahead- en intradaymarkten. Derhalve zijn sommige bepalingen met betrekking tot de werking van die markten noodzakelijkerwijs niet van toepassing op de Canarische Eilanden.
- (72) Bovendien worden de Canarische Eilanden niet beschouwd als een afzonderlijke biedzone. De artikelen 14 tot en met 17 en artikel 19 van Verordening (EU) 2019/943 hebben betrekking op biedzones en het beheer van de capaciteit en congesties tussen biedzones. Aangezien geen van de elektriciteitssystemen van de Canarische Eilanden een afzonderlijke biedzone vormt, zijn de bepalingen met betrekking tot biedzones niet van toepassing op de Canarische Eilanden. Hieruit volgt dat een derogatie van de vereisten van de artikelen 14 en 15, artikel 16, leden 3 tot en met 13, en de artikelen 17 en 19 van Verordening (EU) 2019/943 niet gerechtvaardigd is.

- (73) Bovendien is artikel 16, leden 1 en 2, van Verordening (EU) 2019/943, waarin algemene beginselen met betrekking tot congestiebeheer zijn opgenomen, van toepassing op de Canarische Eilanden, omdat die beginselen marktdeelnemers waarborgen bieden dat de transmissiesysteembeheerder congestieproblemen aanpakt met niet-discriminerende, marktgebaseerde oplossingen en procedures om transacties te beperken, slechts in noodsituaties toepast. De Commissie is derhalve van oordeel dat een derogatie van artikel 16, leden 1 en 2, van Verordening (EU) 2019/943 niet gerechtvaardigd is.

5.2.5. *Hoofdstuk IV van Verordening (EU) 2019/943: bevoorradingszekerheid — artikel 20, leden 3 tot en met 8, artikel 21, leden 7 en 8, artikel 22, lid 1, punten f) en h), artikel 22, leden 2, 3 en 5, en artikel 25, leden 2, 3 en 4*

5.2.5.1. Het verzoek

- (74) Spanje verklaart dat, vanwege de geïsoleerde ligging van de niet-peninsulaire gebieden, de door de systeembeheerder voor elk van de niet-peninsulaire gebieden uitgevoerde beoordelingen van de toereikendheid van de elektriciteitsvoorziening onafhankelijk zijn en dat zij niet zijn opgenomen in de Europese toereikendheidsbeoordeling of in de toereikendheidsbeoordeling voor het Spaanse vasteland. Derhalve is Spanje van mening dat sommige bepalingen van hoofdstuk IV niet van toepassing zijn op de niet-peninsulaire gebieden. Spanje benadrukt echter dat de huidige nationale regels tot doel hebben om, voor zover mogelijk, te zorgen voor een gelijke behandeling van de niet-peninsulaire gebieden en de markt van het vasteland, bijvoorbeeld wat het niveau van voorzieningszekerheid of de methode voor het uitvoeren van beoordelingen van de toereikendheid van de elektriciteitsvoorziening betreft.
- (75) Spanje voert aan dat de toereikendheid in de niet-peninsulaire gebieden wordt gewaarborgd door het specifieke mechanisme voor de toewijzing van nieuwe capaciteit dat is vastgesteld in Koninklijk Besluit 738/2015, zoals beschreven in de overwegingen 21 tot en met 23. Spanje is van mening dat dit mechanisme moet worden gehandhaafd gezien het unieke karakter van de niet-peninsulaire gebieden, en verzoekt derhalve om een derogatie van artikel 20, leden 3 tot en met 8, artikel 21, leden 7 en 8, artikel 22, lid 1, punten f) en h), artikel 22, leden 2, 3 en 5, en artikel 25, leden 2 tot en met 4.
- (76) Spanje voert aan dat de beoordelingen van de toereikendheid van de elektriciteitsvoorziening in de niet-peninsulaire gebieden voldoen aan de beginselen van artikel 20, leden 1 en 2, van Verordening (EU) 2019/943. Spanje verklaart voorts dat wanneer er zorgpunten op het gebied van toereikendheid worden vastgesteld, deze worden aangepakt met een oproep voor een aanbestedingsprocedure (zoals uiteengezet in Koninklijk Besluit 738/2015) in combinatie met de beoordeling van veilingen van capaciteit van hernieuwbare oorsprong. Dit zijn procedures waarvoor volgens Spanje de voorschriften van artikel 20, leden 3 tot en met 8, van Verordening (EU) 2019/943 niet kunnen worden toegepast.
- (77) Spanje verklaart dat de bepalingen van artikel 21, leden 7 en 8, van Verordening (EU) 2019/943, die verwijzen naar het tijdelijke karakter van capaciteitsmechanismen, niet verenigbaar zijn met het mechanisme van Koninklijk Besluit 738/2015. Het land wijst er echter op dat voor eventuele toekomstige nieuwe capaciteitsmechanismen de voorschriften van artikel 21, leden 7 en 8, van de verordening van toepassing zullen zijn.
- (78) Spanje merkt op dat het mechanisme van Koninklijk Besluit 738/2015 ook onverenigbaar is met de volgende bepalingen van Verordening (EU) 2019/943:
- artikel 22, lid 1, punt f), waarin is bepaald dat de vergoeding moet worden vastgesteld via een mededingingsproces, omdat volgens Spanje de vergoeding in het bestaande mechanisme niet is gebaseerd op een mededingingsproces, maar op een benchmarkinstallatie om de efficiëntie te stimuleren;
 - artikel 22, lid 1, punt h), waarin is bepaald dat capaciteitsmechanismen open moeten staan voor deelname van alle hulpbronnen die de vereiste technische prestaties kunnen verstrekken, omdat het mechanisme volgens Spanje enkel wordt toegepast voor inzetbare installaties;
 - artikel 22, lid 2, dat een lijst van ontwerpkenmerken bevat waaraan strategische reserves moeten voldoen, aangezien het volgens Spanje verwijst naar balanceringsmarkten die in de niet-peninsulaire gebieden niet bestaan;
 - artikel 22, lid 3, waarin aanvullende eisen worden gesteld aan andere capaciteitsmechanismen dan strategische reserves, aangezien het bestaande mechanisme volgens Spanje niet aan die eisen voldoet: de retributie daalt niet tot nul wanneer het geleverde capaciteitsniveau toereikend is, de retributie is niet alleen gekoppeld aan de capaciteit en de capaciteitsverplichtingen zijn niet overdraagbaar;

- artikel 22, lid 4, waarin CO₂-emissievoorschriften voor capaciteitsmechanismen zijn opgenomen, aangezien het huidige mechanisme volgens Spanje geen voorschriften van deze aard bevat, maar wel de mogelijkheid biedt om technische beperkingen vast te stellen;
- artikel 22, lid 5, dat de aanpassing vereist van capaciteitsmechanismen die van toepassing zijn op 4 juli 2019.

- (79) Spanje verklaart dat de betrouwbaarheidsnormen voor de niet-peninsulaire gebieden niet in overeenstemming zijn met de vereisten van artikel 25, lid 3, van Verordening (EU) 2019/943, aangezien bij deze normen geen rekening is gehouden met de kosten voor nieuwe toegang. Spanje voegt daaraan toe dat zelfs indien de normen dezelfde zouden zijn, zij zich in een ander tempo kunnen ontwikkelen tot strengere waarden. Op basis hiervan verzoekt Spanje om een derogatie van artikel 25, leden 2 tot en met 4, van Verordening (EU) 2019/943.

5.2.5.2. Beoordeling

- (80) Artikel 20 van Verordening (EU) 2019/943 heeft betrekking op de toereikendheid van de elektriciteitsvoorziening in de interne markt voor elektriciteit en bevat verplichtingen voor de lidstaten inzake de wijze waarop toezicht moet worden gehouden op de toereikendheid van de elektriciteitsvoorziening en de wijze waarop moet worden opgetreden wanneer er zorgpunten op het gebied van de toereikendheid van de elektriciteitsvoorziening worden geconstateerd, met name door onder meer een uitvoeringsplan op te stellen om verstoringen op regelgevingsgebied weg te nemen, de inkoop van marktgebaseerde balancerings- of gereguleerde prijzen op te heffen. De Commissie merkt op dat de Canarische Eilanden onderworpen zijn aan een beoordeling van de toereikendheid van de elektriciteitsvoorziening die niet is opgenomen in de Europese of de nationale toereikendheidsbeoordeling. Aangezien de meeste marktvoorschriften niet op de Canarische Eilanden kunnen worden toegepast (zie punten hierboven), zijn de meeste elementen van de uitvoeringsplannen overeenkomstig artikel 20, lid 3, van Verordening (EU) 2019/943 bovendien niet van toepassing op de gereguleerde groothandelsmarkt op de Canarische Eilanden. De Commissie is derhalve van oordeel dat een derogatie van artikel 20, leden 3 tot en met 8, van Verordening (EU) 2019/943 gerechtvaardigd is.
- (81) Artikel 21, lid 7, van Verordening (EU) 2019/943 bevat het vereiste van een efficiënte administratieve uitdoving van het capaciteitsmechanisme als er gedurende drie opeenvolgende jaren geen nieuwe contracten worden gesloten, terwijl artikel 21, lid 8, van Verordening (EU) 2019/943 vereisten bevat met betrekking tot het tijdelijke karakter van capaciteitsmechanismen. Op basis van de uitleg van Spanje kan het huidige mechanisme van gereguleerde vergoedingen van Koninklijk Besluit 738/2015 voor opwekking in de niet-peninsulaire gebieden (dat geen tijdelijk karakter heeft) worden beschouwd als zijnde gelijkwaardig aan een capaciteitsmechanisme. Ter waarborging van de haalbaarheid van dit mechanisme, dat is goedgekeurd overeenkomstig het besluit van de Commissie betreffende steunmaatregel SA.42270, en van de verwezenlijking van de nagestreefte doelstellingen (onder meer om het onderhoud van elektriciteitscentrales en de vervanging van inefficiënte centrales te stimuleren en om hernieuwbare energiebronnen in Spanje te bevorderen), is de Commissie van oordeel dat een derogatie van artikel 21, lid 7, voor de Canarische Eilanden gerechtvaardigd is.
- (82) Met betrekking tot het verzoek om derogatie van artikel 21, lid 8, van Verordening (EU) 2019/943 is de Commissie echter van mening dat deze derogatie niet gerechtvaardigd is, aangezien het niet mogelijk is om de ontwikkeling van de elektriciteitssystemen van de Canarische Eilanden in de loop van de tijd te voorspellen. Bijgevolg moet de duur van het in Koninklijk Besluit 738/2015 vastgestelde mechanisme van gereguleerde vergoedingen worden beperkt tot de periode tot en met 31 december 2029, zoals goedgekeurd overeenkomstig het staatssteunbesluit in zaak SA.42270.
- (83) Artikel 22 van Verordening (EU) 2019/943 bevat de ontwerpbeginsselen die van toepassing zijn op capaciteitsmechanismen. De Commissie is van oordeel dat een derogatie van artikel 22, lid 1, punten f) en h), van Verordening (EU) 2019/943 die van toepassing is na de einddatum van het krachtens het staatssteunbesluit in zaak SA.42270 vastgestelde mechanisme van gereguleerde vergoedingen, een belemmering zou vormen voor de transitie naar hernieuwbare energie, meer flexibiliteit, energieopslag, elektromobiteit en vraagrespons, aangezien deze bepalingen de deelname van alle technologieën op concurrerende basis mogelijk moeten maken. De Commissie is derhalve van oordeel dat een derogatie van artikel 22, lid 1, punten f) en h), niet gerechtvaardigd is. Dit mag geen afbreuk doen aan verbintenissen en overeenkomsten die met betrekking tot de Canarische Eilanden zijn gesloten in het kader van het vergoedingsmechanisme van Koninklijk Besluit 738/2015, zoals goedgekeurd krachtens het staatssteunbesluit in zaak SA.42270.
- (84) Op basis van de door Spanje verstrekte informatie (overweging 77) is de Commissie van oordeel dat een derogatie van de vereisten van artikel 22, leden 2 en 3, van Verordening (EU) 2019/943 gerechtvaardigd is.

- (85) Met betrekking tot het verzoek om derogatie van artikel 22, lid 5, van Verordening (EU) 2019/943 is de Commissie van oordeel dat een derogatie niet gerechtvaardigd is, aangezien artikel 22, lid 5, van die verordening niet van toepassing is op capaciteitsmechanismen die na 4 juli 2019 zijn goedgekeurd.
- (86) Wat artikel 22, lid 4, van Verordening (EU) 2019/943 betreft, waarin de CO₂-emissievoorschriften voor capaciteitsmechanismen zijn opgenomen, is de Commissie van oordeel dat de CO₂-emissievoorschriften niet van toepassing zijn op het huidige mechanisme van gereguleerde vergoedingen dat is goedgekeurd krachtens het staatssteunbesluit in zaak SA.42270, gezien de kleine omvang van de elektriciteitssystemen van de Canarische Eilanden, de beperkingen in verband met het verkrijgen van de vereiste milieuvergunningen voor nieuwe opwekkingscapaciteit en de grotere behoefte aan regelbare opwekking om de integratie van hernieuwbare energie in de elektriciteitssystemen van de Canarische Eilanden en de voorzieningszekerheid te waarborgen. De Commissie is van oordeel dat een derogatie van artikel 22, lid 4, van Verordening (EU) 2019/943 die van toepassing is na de einddatum van het krachtens het staatssteunbesluit in zaak SA.42270 vastgestelde mechanisme van gereguleerde vergoedingen, een belemmering zou vormen voor de transitie naar hernieuwbare energie, meer flexibiliteit, energieopslag, elektromobilititeit en vraagrespons, aangezien deze bepalingen de deelname van alle technologieën op concurrerende basis mogelijk moeten maken. De Commissie is derhalve van oordeel dat een derogatie van artikel 22, lid 4, van Verordening (EU) 2019/943 niet gerechtvaardigd is. Dit mag geen afbreuk doen aan verbintenissen en overeenkomsten die met betrekking tot de Canarische Eilanden zijn gesloten in het kader van het vergoedingsmechanisme van Koninklijk Besluit 738/2015, zoals goedgekeurd krachtens het staatssteunbesluit in zaak SA.42270.
- (87) Volgens de Commissie is op basis van de door Spanje verstrekte toelichtingen (zie overweging 78) een derogatie van artikel 25, leden 2 tot en met 4, van Verordening (EU) 2019/943 voor de exploitatie van de elektriciteitssystemen op de Canarische Eilanden gerechtvaardigd.

5.2.6. Derogatie van de artikelen 14 tot en met 17, 19 tot en met 27 en 35 tot en met 47 van Verordening (EU) 2019/943 voor het mechanisme van Koninklijk Besluit 738/2015

- (88) In zijn verzoek, zoals gewijzigd bij de tweede reeks verduidelijkingen van Spanje van 17 januari 2022, heeft Spanje verklaard dat voor het bestaande mechanisme van Koninklijk Besluit 738/2015 een derogatie van de artikelen 14 tot en met 17, 19 tot en met 27 en 35 tot en met 47 van Verordening (EU) 2019/943 nodig is. De Commissie is van oordeel dat een dergelijke ruime derogatie niet nodig is om de toepassing ervan te waarborgen. Volgens de Commissie zijn slechts de in de bovenstaande punten vermelde derogaties gerechtvaardigd.

5.3. Geen belemmering voor de transitie naar hernieuwbare energie, meer flexibiliteit, energieopslag, elektromobilititeit en vraagrespons

- (89) Overeenkomstig artikel 64, lid 1, vijfde alinea, van Verordening (EU) 2019/943 en artikel 66, lid 2, van Richtlijn (EU) 2019/944 moet een derogatiebesluit garanderen dat het geen belemmering vormt voor de transitie naar hernieuwbare energie, meer flexibiliteit, energieopslag, elektromobilititeit en vraagrespons.
- (90) Wat de transitie naar hernieuwbare energie, meer flexibiliteit (met inbegrip van vraagrespons) en energieopslag betreft, is het belangrijk om op te merken dat goed functionerende termijn-, day-ahead-, intraday- en balanceringsmarkten, overeenkomstig de vereisten van Verordening (EU) 2019/943 en Richtlijn (EU) 2019/944, de nodige investerings- en dispatchingsignalen moeten verstrekken om de potentiële ontwikkeling van die technologieën te maximaliseren. Zo zou de ontwikkeling van de vraagrespons die kan worden geactiveerd in perioden waarin de elektriciteitssystemen van de Canarische Eilanden in beginsel onder druk staan, gemakkelijker worden verwezenlijkt in een systeem waarin de vraagprijzen de opwekking per uur op de Canarische Eilanden weerspiegelen in plaats van die op het vasteland. Dit verhindert niet automatisch de ontwikkeling van de vraagrespons of andere vormen van flexibiliteit in het huidige regelgevingsklimaat. Het kan echter niet worden uitgesloten dat het derogatiebesluit negatieve gevolgen kan hebben voor dergelijke potentiële ontwikkelingen.
- (91) Daar staat tegenover dat artikel 64 van Verordening (EU) 2019/943 niet vereist dat derogatiebesluiten het potentieel voor flexibiliteit of energieopslag maximaliseren. Een derogatie krachtens artikel 64 van die verordening heeft slechts tot doel ervoor te zorgen dat zij “geen belemmering vormt” voor een dergelijke transitie. De derogatie mag met andere woorden geen ontwikkelingen in de weg staan die zich zonder de derogatie van nature zouden voordoen. Het is onwaarschijnlijk dat zonder de derogatie zich in elk van de elektriciteitssystemen op de Canarische Eilanden goed functionerende termijn-, day-ahead-, intraday- en balanceringsmarkten zouden ontwikkelen. Dit heeft te maken met de uitdagingen in verband met de werking van de kleine en geïsoleerde elektriciteitssystemen, de zeer beperkte concurrentie in het opwekkingssegment en het gebrek aan aansluiting op de markt van het vasteland zoals beschreven in punt 2.

- (92) Wat met name de energieopslag betreft, erkent de Commissie het belang van deze technologie voor de integratie van variabele energiebronnen, zoals hernieuwbare bronnen, in het bijzonder in kleine en geïsoleerde systemen zoals de Canarische Eilanden. De Commissie is echter van mening dat marktgebaseerde investeringen in die technologieën waar mogelijk moeten worden bevorderd ⁽¹³⁾. Om deze reden is de Commissie van oordeel dat een derogatie van artikel 54 van Richtlijn (EU) 2019/944 op grond van artikel 66 van die richtlijn slechts gerechtvaardigd is voor pomp-opslagfaciliteiten.
- (93) De derogatie lijkt geen merkbaar effect te hebben op de elektromobiliteit.

5.4. Duur van de derogatie

- (94) In artikel 64 van Verordening (EU) 2019/943 en artikel 66 van Richtlijn (EU) 2019/944 is uitdrukkelijk bepaald dat het enige geval waarin de Commissie in een onbeperkte derogatie kan voorzien, betrekking heeft op ultraperifere regio's in de zin van artikel 349 VWEU die om voor de hand liggende fysieke redenen niet met de energiemarkt van de Unie onderling kunnen worden verbonden. Dit is gemakkelijk te begrijpen, aangezien deze regio's geen enkele impact hebben op de interne elektriciteitsmarkt.
- (95) Zoals vermeld in overweging 42, zijn de Canarische Eilanden een van de ultraperifere regio's die worden erkend op grond van artikel 349 VWEU en kunnen zij om voor de hand liggende fysieke redenen niet met de energiemarkt van de Unie worden verbonden. De derogatie moet derhalve worden toegestaan voor onbepaalde tijd,

HEEFT HET VOLGENDE BESLUIT VASTGESTELD:

Artikel 1

Aan het Koninkrijk Spanje wordt een derogatie toegestaan van artikel 3, eerste alinea, punten a), b), e), k), o) en p), artikel 6, artikel 7, lid 1, artikel 8, leden 1 en 4, de artikelen 9, 10 en 11, artikel 20, leden 3 tot en met 8, artikel 21, lid 7, artikel 22, leden 2 en 3, en artikel 25, leden 2, 3 en 4, van Verordening (EU) 2019/943 en van artikel 40, leden 4 tot en met 7, en, voor zover het pomp-opslagfaciliteiten betreft, artikel 54 van Richtlijn (EU) 2019/944 met betrekking tot de Canarische Eilanden.

Artikel 2

De krachtens artikel 1 toegestane derogatie geldt voor onbepaalde tijd.

Artikel 3

Dit besluit is gericht tot het Koninkrijk Spanje.

Gedaan te Brussel, 8 december 2023.

Voor de Commissie
Kadri SIMSON
Lid van de Commissie

⁽¹³⁾ Zie overweging 62 van Richtlijn (EU) 2019/944.